



L'esport al museu

Homenatge a Angelina Alós, ceramista i mestra

Ramon Balius i Juli

Per motius molt personals, que explicaré més endavant, vull recordar la figura humana i artística de la ceramista Angelina Alós. Com escrivia Emili Sempere, era neta i filla de ceramista i per les seves venes hi fluïa, en lloc de sang, esmalt, argila i foc. Durant més de mig segle ha estat personalitat de referència en el món de la ceràmica contemporània, que ella havia convertit en art. A més de la seva original, àmplia i variada obra, va crear escola, perquè per les seves classes van passar diverses generacions de ceramistes.

L'Angelina havia nascut a València el 1917, encara que ben aviat, el 1918, en guanyar el seu pare Joan Baptista Alós la plaça de Professor de Ceràmica de l'*Escola del Treball* de la Diputació de Barcelona, la família es va traslladar a aquesta ciutat.

Va compaginar els seus estudis amb els de ceràmica a l'*Escola del Treball* i entre

1937 i 1938 va rebre lliçons d'art amb Francesc Galí, d'escultura amb Jaume Durán i de modelatge en guix amb el seu pare. L'any 1945 va obtenir, previs un examen i concurs, la plaça de professora de ceràmica a l'*Escola del Treball*, i es va dedicar intensament a l'ensenyament de l'ofici i a la investigació, encara que en el centre hi mancaven molts dels mitjans més elementals.

En jubilar-se el seu pare, va seguir com a professora adjunta del aleshores director del departament, en Lluís Rigal, persona poc versada en la ceràmica. La marginació femenina, encara vigent els anys cinquanta, va impedir que en jubilar-se aquest, l'Angelina Alós ocupés el lloc que tothom reconeixia que li corresponia. Davant d'aquesta insòlita situació, va sol·licitar l'excedència; i mentre Antoni Cumella ocupava la direcció del departament de cerà-

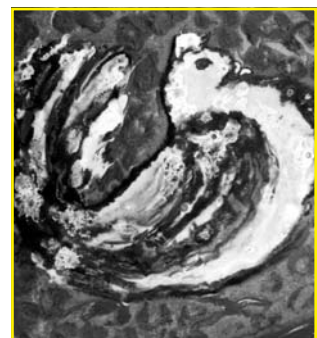
mica de l'Escola, ella creava la seva escola-taller a Esplugues de Llobregat, on impartia cursets, treballant al principi en un forn de llenya. Per aquesta escola varen passar els més importants ceramistes del nostre temps: Juli Bono, Lluís Castaldo, Magda Martí Coll, Montserrat Sastre, Frederic Gisbert, Carles Ballester i molts d'altres. L'any 1959 és nomenada membre de l'*Académie Internationale de la Céramique*, donant-li així el lloc que mereixia internacionalment. El 1963 es va incorporar novament com a mestra de taller i professora de ceràmica a l'*Escola de Treball*, càrrec que va exercir fins el 1983, any de la seva jubilació. En realitat, és des d'aquest moment quan va poder dedicar-se completament a la seva obra personalíssima. Desgraciadament, Angelina Alós va morir de manera inesperada l'any 1997, quan es mantenia en el zenit del seu art.



Tennista
Gres, esmalt base zinc, 1.260 °C



Pescadors
Ceràmica, 980 °C, òxid manganès sobrecoberta



Ocells
Pasta porcellànica i esmalt 1.280 °C



Guanyador
Ceràmica, 980 °C, òxid manganès sobrecoberta



Tennista
Ceràmica, 980 °C, òxid manganès sobrecoberta



Futbolista
Ceràmica, 980 °C, òxid manganès sobrecoberta



Esgrimidor
Ceràmica, 980 °C, òxid manganès sobrecoberta

La seva obra és diversa i complexa, tant en materials com en tècniques i varietat de formes; va des de peces seriades a la peça única, passant pels murals de grans dimensions. La seva extensa producció, segons Sempere, pot englobar-se bàsicament en quatre grans apartats: el primer, format pels *gerros deformes*; el segon, el componen les *natures mortes*, amb representacions de figures d'animals o simbòliques; el tercer, són les *plaques* i els *grans murals*, de textures rugoses, alguns dels quals són senzillament genials; i finalment, les seves peces predi-lectes, els *plats*, sols, engalzats o muntats en un pedestal, tipus fruitera. L'Angelina trenca amb els conceptes clàssics i modela fora del torn objectes escultòrics. Les seves peces adquireixen lluminositat i colorit, molts cops metal·litzat, que ens porta al blau de les fondàries del mar, al blau del cel, al verd dels prats, al blanc infinit de les neus, als reflexos de les aigües cristal·lines del fons dels brolladors o a la infinitat dels grocs, ocres terrosos o malves de la tardor. En les seves obres, estripa els materials, els fon, els deforma i els barreja: gres amb porcellana, amb teles i amb cúmuls de vernís. De vegades crea formes grotesques i abstractes provocant l'espectador en proposar-li un nou llenguatge i una nova lectura d'un estrany simbolisme. És important esmentar els aspectes més tècnics del seu tre-

ball, relacionats amb els diferents materials, com a resultat de les seves constants investigacions, que en molts casos sembla que han revolucionat la ceràmica contemporània. Evidentment, no tinc prou coneixements per a valorar-los. En el seu currículum hi figuren nombrosos viatges d'estudi a diferents països d'Europa i Amèrica, incomptables exposicions individuals i col·lectives arreu del món i múltiples premis nacionals i internacionals. Poden trobar-se les seves obres a museus especialitzats de Barcelona, València, Itàlia, Suïssa i Holanda i en col·leccions particulars d'Estats Units, Argentina, Perú, Veneçuela, Panamà, Alemanya, Gran Bretanya, Holanda, França, Itàlia, Japó i Espanya. Vaig conèixer l'Angelina Alós, ja jubilada, quan em va consultar professionalment. Era una dona menuda, educada, elegant, fins i tot un xic coqueta, extravertida i afable, que acudia sola a la consulta –el seu marit estava greument malalt– conduint el seu petit automòbil. Era una imatge que sorprenia, perquè no concordava amb la seva producció contundent, actual, valenta i alliberada, que a vegades –quan creava grans murals– l'obligava a treballar enlairada sobre perilloses bastides. Vaig interessar-me pel seu art i li vaig explicar el meu interès per les obres d'art de temàtica esportiva. Encara que en la seva obra eren

rars i quasi inexistent els elements figuratius, un bon dia hem va portar i regalar una rajola amb la imatge d'un tennista en acció. Des d'aleshores, no em va faltar mai per Nadal una creació esportiva de l'Angelina Alós. Són peces realitzades amb estimació, en diferents formats, i de diversos esports (tennista, llançador de javelina, esgrimidor, pescador submarí, esquiador, futbolista i tirador amb arc). Les figures esportives són d'una gran ingenuïtat, però la diversitat dels materials, sempre fruit de les seves recerques, dona un important valor artístic a aquestes creacions una mica insòlites. Puc presumir de posseir una inèdita i interessant col·lecció de ceràmiques de temàtica esportiva, completada amb altres peces característiques de l'Angelina. Vaig sentir una gran satisfacció en comprovar que, entre les obres de la seva última exposició antològica que li va ser oferta a Esplugues, s'hi trobava una peça de gres de l'any 1990, que epresentava uns tennistes. Vull pensar que la meua influència havia fet arrelar la imatge esportiva en la seva obra. Crec que quan va morir no se li va retre l'homenatge que es mereixia. Únicament l'Associació de Ceramistes de Catalunya va publicar en el diari *Avui* una esquela que deia: **ANGELINA ALÓS i TORMO, GRAN CERAMISTA i MESTRA.**